Obchodní akademie a vyšší odborná škola Brno, Kotlářská, příspěvková organizace
Kotlářská 9, 61153 Brno

Okruhy ze Sociální politiky

Kód a název oboru vzdělávání	75-32-N/.. Sociální práce a sociální pedagogika
Vzdělávací program	75-32-N/01 Sociální práce
Forma vzdělávání	denní, dálková
Školní rok	2026/2027, řádný, náhradní a opravný termín

1. **Principy sociální politiky** – na konkrétní příklady opatření sociální politiky aplikujte jednotlivé základní principy: sociální spravedlnost, solidarita, subsidiarita a participace.

2. **Nezaměstnanost jako sociální událost** – proč je nezaměstnanost považována za sociální událost? Jaké důsledky má zejména dlouhodobá nezaměstnanost? Vymezte nezaměstnanost podle ILO, jak se liší pojetí dlouhodobé nezaměstnanosti oproti české legislativě? Definujte, kdo je v ČR uchazeč o zaměstnání a kdo zájemce o zaměstnání, v čem spočívá rozdílnost podmínek? Příklad: *Za jakých podmínek může čerpat podporu v nezaměstnanosti muž 48 let, jak dlouho a v jaké výši bude jeho nárok? Na které další instituce mimo ÚP se může obrátit při řešení své situace?*

3. **Chudoba jako sociální událost** – vysvětlete koncepty absolutní a relativní chudoby a jejich souvislost se sociální exkluzí. Jak vzniká chudoba ve společnosti? Srovnejte míru chudoby v ČR s ostatními evropskými zeměmi. Vysvětlete, jakými nástroji (dávkami a službami) stát chudobě předchází a řeší již vzniklou chudobu. Které konkrétní vládní i nevládní organizace se zabývají problémem chudoby a sociálního vyloučení v ČR?

4. **Stáří jako sociální událost** –proč je stáří považováno za sociální událost a jaké jsou jeho důsledky? Jaké je postavení seniorů ve společnosti a na pracovním trhu (nezaměstnanost, práce po dosažení důchodového věku, chudoba, diskriminace, stárnutí populace)? Popište nástroje sociálního zabezpečení (dávky a služby), které současný systém seniorům nabízí.

5. **Sociální zabezpečení** – popište tři pilíře systému sociálního zabezpečení v ČR (u každého z nich uveďte účel, obsah pilíře, subjekty a objekty, financování).

6. **Nemocenské pojištění** – účast na pojištění, poskytované druhy dávek (podmínky nároku, výše dávky, podpůrčí doba, případně ochranná lhůta) – *Příklad: Paní Navrátilová je osamělá matka. V březnu jí onemocnělo dítě, a to od 3.3.- 15.3.. Vypočítejte celkovou částku ošetřovného, když víte, že si v rozhodném období vydělala 520 000 Kč a celkem 42 dní pobírala dávky nemocenského pojištění.*

7. **Starobní důchod** – vysvětlete podmínky nároku na starobní důchod: důchodový věk, doba pojištění. Z jakých složek se skládá důchodová dávka a jak se určuje jejich výše? Za jakých podmínek vzniká nárok na předčasný starobní důchod? Příklad*: Žadatel starobního důchodu*

má určen výpočtový základ 21 000 Kč a 43 let pojištění. Určete celkovou výši starobního důchodu (základní a procentní výměru).

8. **Invalidní a pozůstalostní důchody** – invalidní důchod: podmínky nároku, stanovení invalidity, stupně invalidity a stanovení výše důchodů. Souběh se starobním či pozůstalostním důchodem. Souběh invalidního důchodu a zaměstnání (samostatné výdělečné činnosti). Pozůstalostní důchody: druhy pozůstalostních důchodů, podmínky pro výplatu, stanovení výše důchodů. Příklad: *Muž ve věku 56 let byl uznán invalidním ve II. stupni invalidity v důsledku úrazu s trvalými následky. Vzhledem ke zdravotnímu stavu není schopen nadále vykonávat své původní povolání klempíře. Vysvětlete, na jakou pomoc od státu bude mít muž nárok a jaké bude jeho postavení na pracovním trhu?*

9. **Životní minimum** – definujte životní a existenční minimum a vysvětlete, k jakým účelům se využívají (primární a sekundární funkce - uveďte praktické příklady využití v sociálním zabezpečení i mimo něj). Kdo jsou společně posuzované osoby při zjišťování částky životního minima domácnosti? Vysvětlete logiku konstrukce částek ŽM (Proč je odlišná částka pro jednotlivce a vícečlennou domácnost a pro dospělé a děti?).
Příklad*: Společně posuzovanými osobami jsou matka (36) dvou nezaopatřených dětí (10, 15 let) a její matka a otec (68 a 71 let). Stanovte výši životního minima této skupiny společně posuzovaných osob.*

10. **Státní sociální podpora** – popište změny v systému Státní sociální podpory po 1.1.2026. Vyjmenujte a rozdělte dávky SSP. Definujte některé základní pojmy (rodič, nezaopatřené dítě, společně posuzované osoby, řádná celodenní péče) a vyřešte následující situace:

    a. *Vojta ukončil SŠ maturitní zkouškou 28.5. a dne 29.5. přestal být žákem školy? Do kdy bude považován za osobu připravující se studiem na SŠ na budoucí povolání? Jak se tato doba změní, pokud byl přijat na VŠ, na kterou se zapsal od 1.10.?*

    b. *Paní Dvořákové se narodilo třetí dítě. První dvě děti má z již rozvedeného manželství, druhé dítě s aktuálním partnerem, který s ní žije ve společné domácnosti. Žádá o jednorázové porodné. Bude mít na porodné nárok? Kdo bude považován za společně posuzované osoby?*

    c. *Paní Jana porodila dítě a bylo jí vyplaceno porodné. Péči o dítě však nezvládala, a když mu bylo 8 měsíců, bylo soudem svěřeno do péče babičky. Bude mít babička nárok na výplatu porodného? Zdůvodněte.*

    d. *Paní Kateřina pobírá rodičovský příspěvek na dceru (2,5 roku). Dostala výhodnou nabídku na návrat do zaměstnání na poloviční úvazek. Obává se však dceru přihlásit do mateřské školy na celodenní docházku (8 hodin denně), protože jí sousedka tvrdila, že při celodenní docházce dítěte do školky ztratí nárok na rodičovský příspěvek. Jak byste jí poradil/a? Vysvětlete*

11. **Příspěvek na péči** – popište zákonnou úpravu a účel dávky, vymezte oprávněné osoby. Vysvětlete celý proces posuzování nároku na příspěvek na péči od podání žádosti pro vydání rozhodnutí, včetně příkladů posuzovaných oblastí. Jaká je výše příspěvku, za jakých okolností je jej možné zvýšit?

12. **Systém dávek a výhod pro osoby se zdravotním postižením** – vymezte oprávněné osoby, druhy dávek a principy nároku na jejich výplatu. Co je průkaz tělesně postiženého, jaké má stupně a jaké výhody z něj plynou?

13. **Dávky hmotné nouze** – Popište změny v systému dávek Pomoci v hmotné nouzi po 1.1.2026. Charakterizujte dávku Mimořádná okamžitá pomoc (účel dávky, nárokovost, situace, ve kterých je vyplácena) a Dávku státní sociální pomoci (tzv. Superdávka - kdy vzniká nárok, zranitelné osoby, jednotlivé části dávky, žádost o dávku).
    Příklad: *Paní Zahrádková je osamělá matka tří nezaopatřených dětí, které má ve výlučné péči, žijí v nájemním jednopokojovém bytě v Brně (nájem a energie 10200,-). Jejím jediným aktuálním příjmem je rodičovský příspěvek (9723,-). Otec dětí hradí výživné 2500,- na starší a 1000,- na každé ze dvou mladších dětí. Jaké je ŽM domácnosti? Kdo bude považován za ohroženou osobu? Na jaké dávky (či jejich části) z třetího pilíře sociálního zabezpečení by mohla mít matka nárok? Kde má o tyto dávky žádat?*

14. **Sociální služby** – zákonná úprava, základní formy a typy sociálních služeb. Poskytovatelé sociálních služeb, zdroje financování sociálních služeb.
    Vyhledejte a popište konkrétní sociální služby, které v Jihomoravském kraji může využít muž, 50 let, propuštěný po výkonu trestu odnětí svobody, bez sociálních kontaktů, zaměstnání a bydlení.

15. **Standardy kvality sociálních služeb-**vyberete si tři standardy kvality sociálních služeb a u každého pohovořte o tom, co daný standard obsahuje a jakým způsobem byl naplňován na vybraném pracovišti vaší praxe. Kdo a jakým způsobem zajišťuje kontrolu kvality sociálních služeb?

16. **Rodinná politika ČR**-jaké jsou hlavní cíle rodinné politiky v České republice a jak se promítají do konkrétních opatření? Jaké jsou trendy v demografickém chování obyvatel ČR a jaké výzvy přináší? Pohovořte o příkladech dobré praxe rodinné politiky a dále o roli jednotlivých subjektů rodinné politiky.

17. **Slaďování pracovní a rodinné role-**vysvětlete termín "slaďování pracovního a rodinného života" a proč je důležité jej zahrnovat do sociální politiky? Jaké nástroje využívá stát ke zlepšení sladění pracovního a rodinného života? Jakou roli hrají zaměstnavatelé při podpoře rovnováhy mezi prací a rodinou? Pohovořte o příkladech dobré praxe v oblasti harmonizace pracovního a rodinného života. Jak může neúspěšné slaďování pracovních a rodinných rolí ovlivnit demografické chování, duševní zdraví či pracovní výkonnost?

18. **Aktivní politika zaměstnanosti-**představte cíle, aktéry a financování aktivní politiky zaměstnanosti a jak se liší od pasivní? Jak aktivní politika zaměstnanosti přispívá k rozvoji lidského kapitálu? Identifikujte ohrožené skupiny na pracovním trhu. Představte konkrétní nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Příklad: *Paní Eva, 52 let, pracovala 25 let v textilním podniku, který zkrachoval. Je registrována na úřadu práce, má základní vzdělání a obává se, že už nové zaměstnání nenajde. Jaké nástroje aktivní politiky zaměstnanosti by jí mohly pomoci?*

19. **Bytová politika**- popište systém bytové politiky: vysvětlete její základní funkce, typologii z pohledu sociálního státu a dostupné nástroje. Na tomto základě charakterizujte cílové skupiny,

formy podporovaného bydlení a rizika spojená s prostorovou segregací. Jaká je úloha sociálního pracovníka v oblasti podpory bydlení?

20. **Sociální bydlení-**objasněte legislativní nástroje ČR, které v současnosti řeší podporu osob v bytové nouzi a jak je v českém prostředí definováno sociální bydlení? Jaké jsou hlavní cíle a principy systému sociálního bydlení? Popište rozdíly mezi podporovaným a sociálním bydlením, jaké jsou jejich cílové skupiny? Popište zkušenosti z praxe nebo prezentujte příklad dobré praxe.

21. **Zdravotní politika**-jaké jsou hlavní cíle zdravotní politiky a jaké jsou její principy? Představte její aktéry. Jaké výzvy a problémy v současnosti ovlivňují efektivitu zdravotní politiky v ČR? Vysvětlete pojmy "equita ve zdraví" a "sociální gradient". Jaké je uplatnění sociálního pracovníka ve zdravotním systému? Pohovořte o úloze zdravotní gramotnosti a jak s ní sociální pracovník může pracovat ve vztahu ke klientovi?

22. **Veřejné zdravotní pojištění** – objasněte účel, principy a fungování systému v ČR. Kteří aktéři se podílejí? Vysvětlete pojem státní pojištěnci. Zdravotní pojištění cizinců. Příklad: *Vypočítejte odvody na zdravotní pojištění zaměstnance s hrubou měsíční mzdou 54000,- (určete odvod zaměstnance i zaměstnavatele). Kdo, kam a jak často částku odvádí?*

23. **Zdravotně postižené osoby ve vztahu k trhu práce** – vysvětlete rozdíl mezi zdravotně postiženou osobou a osobou zdravotně znevýhodněnou. Jaká legislativa ošetřuje možnosti přístupu této skupiny na trh práce? Pojmenujte subjekty, které mohou přispívat k zaměstnání osob zdravotně postižených včetně konkrétních příkladů. Uveďte povinnosti a výhody zaměstnavatele ve vztahu ke zdravotně postiženým osobám.

24. **Vzdělávací politika** – jaký je cíl vzdělávací politiky a jaké principy tvoří její základ? Vysvětlete souvislost vzdělání a kvality života. Jak vzdělávací systém ovlivňuje sociokulturní kapitál jedince? Jaké jsou trendy ve vzdělávací politice a jaké jsou dimenze dostupnosti vzdělávání? Jaké nástroje vzdělávací politiky mohou přispět ke snižování sociálních nerovností ve společnosti?

25. **Nerovnosti ve vzdělání** – Pohovořte o faktorech a souvislostech ovlivňujících možnost úspěšného vzdělávání. Zaměřte se na dopad socioekonomického statusu a vzdělání rodičů na studijní výsledky dětí, rizika a důsledky rané selekce dětí, roli předškolního vzdělávání u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí pro jejich pozdější úspěšnost ve škole a opatření pro snížení vzdělanostních nerovností.

Brno 15. 10. 2026

Zpracovala: Mgr. Lucie Táborská, Mgr. Alena Krausová

Ing. Mgr. Lukáš Zouhar, v.r.
ředitel